

İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi Şubat 2016 Özel Sayısı – İşletmecilik Tarihi

Konuk Editör: Mustafa Kurt

(İngilizce İşletme Bölümü, Yalova Üniversitesi, Yalova, Türkiye)

İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi 40 yılı aşkın bir süredir kesintisiz olarak yayınlanan ve işletme alanında yapılmış sayısız araştırma ve inceleme çalışmalarına önemli bir zemin oluşturuyor. Bu yılın başından itibaren uygulamaya koyduğumuz yol haritası kapsamında yeni bir rol daha üstlenerek uluslararası akademik çevrelerde ilgi odağı haline gelen veya dünya genelinde gelişmiş olduğu halde Türkiye’de hak ettiği ilgiyi görmemiş veya henüz görmeye başlamış farklı araştırma alanlarına katkı sağlamayı amaçlıyoruz. Bu çerçevede yıl içinde yayınlanan sayıların dışında “özel sayı” uygulamasının bu amacımıza hizmet edeceği düşüncesini benimsedik ve yayın takvimimizde bu özel sayı için Şubat ayını belirlemiş olduk. İlk özel sayımızı kısıtlı bir zamanımız olmasına karşın bir an önce deneyim kazanabilmek adına 2016 yılı Şubat ayı için planladık ve tema olarak uluslararası akademik çevrelerde uzun yıllardır varlığını sürdüren ancak Türkiye’de henüz oluşum dönemini yaşayan “işletmecilik tarihi” alanını seçtik. Sosyal medya aracılığıyla ve daha da önemlisi, bu çalışma alanının Türkiye’de de gelişmesi için büyük gayret gösteren araştırmacıların bulunduğu ağlar aracılığıyla bir yaptığımız çağrıya beklentimizin üzerinde yanıt almış olmak bizi çok mutlu etti. Hakemlik süreci için kabul edilen makaleler için değerlendirme süreci hızla devam ediyor. O halde işletmecilik tarihi nedir ve hangi konuları içerir? Şimdi bu soruya, yapmış olduğumuz makale çağrısında yer alan bilgiler aracılığıyla kısaca yanıt vermeye çalışalım.

Dar anlamıyla işletmecilik tarihi “arşivi üzerinden bir firmanın sistematik incelemesi” olarak tanımlanabilir (Booth ve Rowlinson, 2006: s.13). Amatori ve Jones

(2003) ise işletmecilik tarihini “en geniş anlamıyla, bireysel firmaların tarihinden, işletme sistemlerinin bütününe kadar, işletme geçmişimize ilişkin her şey” olarak tanımlamaktadır. İşletme tarihinin odağı “firmaların, girişimcilerin ve iş sistemlerinin evrimi ve bunların politik, ekonomik ve sosyal çevre ile etkileşimleri” olarak vurgulanmaktadır ve bu yönüyle işletmecilik, yönetim, ekonomi, sosyoloji, tarih ve diğer sosyal bilimlerin temel konularıyla bağ içerisindedir (Jones ve Zeitlin, 2007: s.1). İşletmecilik tarihi Amerika’da Harvard Business School’da 1927 yılında N.S.B. Gras’ın ilk kez bu kürsüyü kurmasıyla akademik anlamda formal bir yapıya kavuşmuştur (Jones vd, 2012). Sonrasında Marc Bloch ve Lucien Febvre tarafından 1929 yılında kurulan “Annales” dergisi ile başta Fransa olmak üzere gelişmiş ülkelerde yayılmaya başlayan bu disiplin, İkinci Dünya Savaşı sonrasında hız kazanarak günümüzde küresel bir etki alanına kavuşmuş durumdadır. Bazı ülkelerde ekonomi tarihi ile çok yakın bir etkileşim içinde gelişen bu alan bazı ülkelerde ise şirketlerde görev alan işletme tarihçilerinin katkılarıyla gelişmektedir (Fridenson, 2007: s.9-30). Türkiye’de her ne kadar kendine özgü bir çalışma alanı olarak belirmemiş olsa da bu alana ilgi gösteren ve yayımlar üreten araştırmacılar ve yazarlar olmuştur. Özellikle üniversitelerin iktisat tarihi anabilim dalları bünyesinde yapılan çalışmalar dikkate alındığında, bakış açılarında farklılık olsa da bu alanda bir birikim gözlemlenmektedir.

Dergimizin Şubat 2016 tarihli bu özel sayısında genel olarak işletmecilik tarihini ve alt çalışma alanlarını inceleyen, bunlara ilişkin sistematik derlemeler yapan, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemleri bağlamında

işletmeciliğin gelişimine etki eden kurum, olay ve olgulara odaklanan, bireysel firma tarihlerini ele alan ve dergi yayın kuralları doğrultusunda hakem değerlendirme sürecinden geçecek olan görgül veya kavramsal çalışmalar yer alacak.

2016 yılında 45. yaşını kutlayacak olan İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi'nin bu özel sayısı, Türkiye'de son yıllara kadar popülerleşememiş bir çalışma alanına dikkat çekmek, bu araştırma alanının ülke bağlamındaki durumunu detaylı olarak ortaya koymak ve Türkiye bağlamında işletmecilik tarihi ile ilgili çalışanları ve eserlerini bir araya getirerek alanın kurumsallaşmasına katkı yapmayı hedefliyor. Bu çerçevede yanıtı aranan soruların bazıları aşağıdaki gibi düşünülebilir. Ancak hiç kuşkusuz, yalnızca bu sorularla sınırlı kalmayıp işletmecilik tarihi ile ilgili başka kapsamlı çalışmalar da bu sayıda yerini bulabilir.

- Türkiye'de Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerinde işletmecilik anlayış ve uygulamaları nelerdir? Bunlara etki eden kurum, olay ve olgular hangileridir?
- Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerinde öne çıkan bireysel kurumlar/firmalar özelinde işletmecilik anlayış ve uygulamaları nelerdir?
- Firma tarihleri hakkında yapılan çalışmaların görünümü nasıldır?
- Yerel bağlamda uzun bir geçmişe sahip ekonomi tarihi alanındaki birikimin görünümü nasıldır ve işletmecilik tarihi alanıyla nasıl bağlar kurulabilir?
- Akademik çalışmaların görece erken yapıldığı muhasebe tarihi alanındaki yerel birikimin görünümü nasıldır?
- İşletmecilik tarihi alanında Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerine ilişkin bilgi kaynakları nelerdir?

Son olarak, Türkiye için oldukça yeni sayılan bu çalışma alanını hedef olarak belirlerken konuk editörlük davetimizi hemen kabul eden, yukarıda paylaştığımız bilgileri ve içeriği hazırlayan, çağrının ilgili çevrelerde ses getirmesi ve uygun çalışmaların seçilip değerlendirilmesi için çaba gösteren, dolayısıyla ilk özel sayı deneyimimiz için bizlere büyük destek veren Yalova Üniversitesi İngilizce İşletme Bölümü'nde öğretim üyesi Mustafa Kurt'un katkılarının ne kadar değerli olduğunu özellikle belirtmemiz gerekiyor. Ülkemiz yönetim ve organizasyon bilim dalı akademisyenleri arasında özverili çalışmaları ve faaliyetleri ile tanınan Kurt, son yıllarda işletmecilik tarihi üzerine odaklanmış. Halen "Geç-Osmanlı Dönemi Devlet Fabrikalarında Yönetim Bilgisi (1827-1914): Anlayış ve Uygulamalar" isimli bir TÜBİTAK araştırma projesini yürüten Kurt, ayrıca İşletmecilik Tarihi Çalıştayı yürütme ekibi üyeliği görevini de üstlenmiş bulunuyor.

Kaynakça

- Amatori F, Jones G (2007). Dünya İşletme Tarihi. Ankara: Dost Yayınevi.
- Booth, C., & Rowlinson, M. (2006). Management and organizational history: prospects. *Management & Organizational History*, 1(1), 5-30.
- Fridenson, P. (2007). The bilateral relationship between accounting history and business history: A French perspective 1. *Accounting, Business & Financial History*, 17(3), 375-380.
- Jones G, Zeitlin J (2008). The Oxford Handbook of Business History. Oxford University Press.
- Jones, G., van Leeuwen, M. H., & Broadberry, S. (2012). The future of economic, business, and social history. *Scandinavian Economic History Review*, 60(3), 225-253.